

Pod Crnom Kisom

Author: IWPR

Ekolozi kazu da vlasti u Srbiji pokusavaju da sakriju kakve su posledice NATO bombardovanja po zivotnu sredinu i zdravlje stanovnistva.

Kada je mali Novosadjanin D. Benasic proslog meseca izasao sa decacima iz ulice da igra fudbal na nogama je imao bele patike. Kada se vratio kuci njegove patike su bile crne kao cadj.

Na njegovu sreću, roditelji su bili besni na NATO, a ne na njega. Niz ulice se slivala ljigava, cadjava kisa, koju su prouzrokovala zapadna dejstva protiv novosadske naftne industrije 1. maja. 30 rezervoara sa naftom koji su pogodjeni goreli u isto vreme sve do 11. maja. Dim i cadj su prekrili grad i okolinu. Kisa je sprala lepljivu masu gradskim ulicama, koja se pilepila na decakove patike - - sve do Dunava.

Iako je neophodno, zvanično objašnjenje zagađenja nije dato. Na pomolu je ogromna ekološka katastrofa, a zdravstveni problemi o kojima se ne govori će se tek pojaviti. Opasnost po zdravlje ljudi pretila je od ogromne količine pene za gasenje koja je upotrebljena, a koja je prodrla u zemljište.

Slicna ili jos gora sudbina zadesila je i Pancevo, grad u kome nadomak Beograda zivi oko 150.000 stanovnika. Ovde su NATO bombe i rakete unistile tri velike fabrike: Rafineriju, "Petrohemiju" i "Azotaru".

Razaranje "Azotare" ima izuzetno teske posledice. U jutarnjim satima posle napada na "Azotaru" 18. aprila izmerena je koncentracija kancerogenog vinil-hlorid monomera (VHM) 10.600 puta veca od dozvoljene. Taj podatak je u pocetku skrivan od domace javnosti. Velika kolicina VHM saprana kisom završila je u zemljištu severno od Panceva, i zagađila zemljište, kao i useve, pšenicu i povrće koje se na njemu još uvek nalazi.

Ova cinjenica je skrivana od domace i od svetske javnosti. Ekipi kanadske kablovske televizije zabranjen je pristup u "Azotaru" i njenu okolinu, a vlasti u Beogradu cete o mogucim rizicima.

"Očigledno je da vlasti skrivaju istinu, " kaže Dusan Vasiljevic, predsednik Odbora za ekologiju Demokratske stranke, " i onda kada bi nam ona isla u prilog, kao sto je upoznavanje sveta sa posledicama po zdravlje stanovnistva SRJ."

"One to cine jer se boje bunta ugrozenih i pritiska da nesto ucine. S druge strane, sami znaju da nisu ni kompetentni, a ni u mogucnosti da bilo sta urade," dodaje Vasiljevic.

Zagađenje ovakvih razmera je bez presedana. Strucnjaci nude pomoc u zamenu za informacije, a jedna svajcarska firma je vec ponudila opremu.

Simon Bancov, republički inspektor za zastitu zivotne sredine, tvrdi da je zagađenost vazduha nad Pancevom trenutno u dozvoljenim granicama, ali je sa vodom i zemljištem nesto drugacije. Ali cak ni on nema jasnu predstavu o tome kolika je zagađenost.

"Zvanično se kaže da je sve u redu, ali ima raznih pritisaka na istraživace da se informacije ne objavljuju. Ljudi koji daju te osetljive podatke verovatno će odgovarati (pred državom).",

Kao i svi ostali on donosi zaključke na osnovu dostupnih informacija. "Da su vode zagađene najbolje pokazuje zabrana ribolova," dodaje Bancov.

Iz "Azotare" su ispucale, ili pre bombardovanja u Dunav ispuštene, ogromne količine amonijaka i amonijacnih jedinjenja, a vode Dunava su bile zagađene od fabrika i pre nego što su pale prve bombe.

Zbog zatrovanih rečnih tokova srpsko Ministarstvo poljoprivrede, sumarstva i vodoprivrede zabranilo je ribolov na Dunavu nizvodno od Panceva, na Kolubari, Beljanici i Turiji, jer riba zbog zagađenja reka "predstavlja opasnost po zdravlje ljudi".

Opasnost od još većeg zagađenja preči Dunavu iz pancevackog industrijskog kanala ukome se nalazio mulj sa teskim metalima i živom. Čim nivo Dunava poraste sav taj otpad će oteći u reku, a zagađenost će se proširiti širom Jugoslavije i južne Evrope.

Svi su zabrinuti zbog nedostatka informacija. Sudbina ovogodišnje setve pšenice je pominjana pre nego što su prve fabrike pogodjene, ali od tada zvaničnici pominju samo da se "prate rezultati zagađenja".

Hrabriji zvaničnici, poput inspektora Bancova, upozoravaju građane da što manje u ishrani koriste meso, ribu i jaja sa ugroženih područja, ostali stručnjaci savetuju da se voda pre pica prokuvava.

Strah od urođenih mana se proširio među trudnicama, što je dovelo do javnih poziva za pomoć kod abortusa, iako je srpsko Ministarstvo informisanja izdalo saopštenje da plodovi nisu ugroženi.

Medjutim, ekipe programa UN za zaštitu čovekove okoline (UNEP) i Centra UN za ljudska naselja (UNCHS) su već uputile izveštaj generalnom sekretaru UN-a Kofiju Ananu u kome se upozorava da ispuštanje ogromnih količina otrovnih materija "mogu prouzrokovati spontane pobačaje, urođene mane, kao i neizlecive bolesti nervnog sistema i jetre".

Bombardovanjem elektro postrojenja u Kostolcu, Lazarevcu, Nisu, Beogradu i Smederevu uništeni su mnogi veliki visokonaponski transformatori. U nekima od njih za hladjenje je korišćeno izuzetno toksično i kancerogeno ulje - piralen. Jedan litar piralena dovoljan je da zagađi četiri miliona litara vode.

Nemačka sekcija Svetskog fonda za očuvanje prirode zatražila je da se donese međunarodni akcioni program za uklanjanje ekoloških posledica od bombardovanja, upozorivši da su "zbog posledica razaranja hemijskih postrojenja posebno ugrožene zemlje u donjem toku Dunava i crnomorskog regiona".

Šef programa Dunav-Karpati, Filip Veler, apeluje da se što pre pristupi uklanjanju posledica. On naglasava da se ne smemo zavaravati time što "neke vrste zagađenja nisu vidljive golim okom". Pri tome se posebno ističe zagađenje vode živom i teskim metalima, koje može da se proširi van granica Jugoslavije.

Iz susedne Bugarske stigle su vesti da je posle bombardovanja fabrike veštačkih đubriva u Prahovu sa druge strane granice na području bugarskih gradica Kula i Belogradčik uočeno opadanje cvetova sa vocaka i truljenje povrća.

Izgleda da su čak i obični komarci zarazeni jer je bilo izveštaja da su obični ubodi izazvali neobično velike oteke, dok su pedijatri u naseljima oko Beograda koja su najčešće bombardovana prijavili veliki broj novih alergija među decom čije uzroke ne mogu da odgonetnu.

Poseban rizik predstavljaju dejstva municijom sa osiromasenim uranijom, koja je pretežno koriscena na Kosovu, ali i pri bombardovanju nekih ciljeva u Beogradu.

Predrag Polic, hemicar sa Univerziteta u Beogradu smatra da je opasnost od radioaktivne prasine jos veca na Kosovu gde se procenjuje da je i po 150 takvih bombi padalo svakodnevno.

Fizicari objasnjavaju da se radioaktivni prah rasipa na deset kilometara od mesta eksplozije. Zato beogradski strucnjak za atomsku fiziku, Vladimir Ajdacic, insistira da se na ugrozenim podrucjima izmeri radijacija i objave rezultati. Ali za to nema sredstava a jos manje strucnjaka koji bi obavili taj zadatak.

Milenko Vasovic je novinar iz Beograda

Location: Serbia
Kosovo

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/pod-crnom-kisom>